

5. Кравчук В. Електронні гроші в Україні / В. Кравчук, Д. Науменко, А. Глибовець. // Аналітичний звіт. – К.: Альфа ППК. – 2012 р. – 64 с.

6. Приватбанк вивів Україну у європейські лідери безготівкових розрахунків [Електронний ресурс] // Режим доступу : <https://privatbank.ua/news/privatbank-vyvel-ukrainu-v-jevropejskije-lidery-beznalichnyh-raschetov/>

Клопов І.О.

к.е.н., доцент

Запорізька державна інженерна академія

МОДЕЛІ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

На сьогоднішній день в електроенергетичній галузі ряду країн світу, включно з Україною, відбуваються істотні структурні зміни. Вони спрямовані на пошук нових, ефективних моделей управління галуззю і поліпшення відносин з економічними суб'єктами галузі.

На початку 90-х рр. двадцятого сторіччя в багатьох країнах світу стали вживатися заходи щодо реструктуризації галузі, посилення конкуренції і лібералізації економічних відносин між генеруючими, мережевими і розподільними компаніями.

Уряду і органи регулювання різних країн світу розглядають питання, чи здійснювати реструктуризацію та / або приватизацію електричної промисловості в своїх країнах. Як правило, вони мають на меті підвищити ефективність галузі за рахунок більш оптимальних інвестиційних рішень, поліпшення використання існуючих електростанцій, удосконалення управління та розширення вибору, що надається споживачам.

Якщо уряд приймає рішення про приватизацію електричної промисловості країни (або будь-який інший галузі), йому необхідно оцінити активи. Вартість активів залежить від доходів, які вони можуть приносити. Щоб надати інвесторам достатню інформацію, необхідну для визначення цінності активів, уряд повинен вирішити, яка система буде прийнята для визначення припливу доходів. Якщо приватизується гума промисловість, необхідні оцінки світових цін на гуму. Якщо приватизується електрична промисловість, принципове значення мають джерела і надійність доходів. Системи регулювання використовуються з метою контролю за витратами і цінами, а також з метою прийняття рішень щодо інвестицій в умовах відсутності конкуренції – регулювання є заміником конкуренції, який використовується в умовах відсутності останньої. Однак, як тільки конкуренція стає можливою, повинен задаватися питання, чи має сенс вводити конкуренцію і в якій мірі. Таким чином, при розгляді можливості приватизації неминуче виникає питання про реструктуризацію [4, с.13].

Реструктуризація і приватизація – це різні боки зміни. Суть реструктуризації полягає в комерційних договорах про продаж енергії: поділ, або «розв'язування», інтегрованих структур галузі та введення конкуренції і вибору. Приватизація – це зміна форми власності з державної на приватну; вона є кінцевим пунктом ряду змін форми власності / управління. На сьогоднішній день при реструктуризації електроенергетики в основному використовуються моделі організації енергетичних ринків [1, 3, 5]:

Модель 1. Монополія на всіх рівнях.

При даній моделі операції з виробництва, передачі та розподілу енергії виконуються однією вертикально-інтегрованою компанією. Дана модель характеризується відсутністю загроз економічній безпеці держави, високими ризиками для економічної діяльності споживачів енергії.

Наявність незалежної інтегрованої компанії дозволяє здійснювати узгоджене розвиток технологічної інфраструктури ринку і будівництво великих електроенергетичних об'єктів, тобто електростанцій, ліній електропередачі високої і надвисокої напруги,

використовувати дешеві джерела енергії, розташовані в регіонах країни, інвестувати в розвиток нових енергетичних технологій [3, с.2].

Модель 2: Єдиний покупець (закупівельне агентство).

Дана модель допускає конкуренцію між виробниками енергії за право продажу енергії та потужності єдиного покупця, як його може виступати інтегрована або незалежна компанія, що має монопольне право продажу кінцевим споживачам енергії.

Дана модель характеризується наявністю загроз для економічної безпеки держави, при відповідному законодавчому регулюванні ризику несуттєві, про що свідчить позитивний досвід застосування моделі організації енергетичного ринку в Італії і Японії. Ризики для економічної діяльності споживачів енергії досить високі. Їх можна знижувати за допомогою укладення контрактних угод між розподільними компаніями і незалежним покупцем, гарантією вільного доступу до транспортних та розподільчих мереж.

На противагу першій моделі можливість узгодженого розвитку технологічної інфраструктури ринку, будівництва великих електростанцій і розвитку енергетичних технологій при використанні моделі обмежена.

Модель 3. Оптовий ринок.

В даному випадку розподільні компанії мають можливість купувати електроенергію на конкурентному оптовому ринку або прямо у виробників енергії, є вільний доступ до транспортної мережі, хоча розподільні компанії мають монопольне право на електропостачання споживачів.

Дана модель організації ринку не виключає можливість виходу великих споживачів або збутових компаній на оптовий ринок безпосередньо або з укладанням угод з незалежними виробниками енергії на прямі поставки, які виявляються більш ефективними для її споживачів у багатьох випадках.

Модель оптового ринку вимагає більш розвиненої системи організації ринкових угод, що збільшує економічні загрози для суб'єктів енергетичного ринку і витрати на його функціонування. Крім того, зменшується також і можливість державного регулювання розвитку технологічної інфраструктури ринку та нових технологій з виробництва електричної енергії.

Модель 4: Оптові і роздрібні ринки.

Дана модель відображає концепцію вільного ринку для всіх виробників і споживачів енергії. При використанні цієї моделі споживачі енергії мають право вибору постачальника і відкритий доступ як до транспортної (передавальної), так і розподільної мережі. Дана модель має більш низькі ризики прояву загроз для споживачів і виробників енергії, проте економічна безпека держави при цьому не забезпечується [3, с.2].

Аналіз розглянутих моделей організації енергетичних ринків показав, що ідеальної моделі не існує, оскільки всі вони мають як переваги, так і недоліки, пов'язані з наявністю загроз ризиків для основних економічних суб'єктів енергетичного ринку.

1. *Барінов В. А. Структурные преобразования в мировой электроэнергетике / Барінов В. А. – М. : Изд-во ИНП, 2002. – 40 с.*

2. *Беляева Е. Возможные модели регулирования возобновляемых источников энергии в России / Е. Беляева. – [Электронный ресурс] – Режим доступа : <http://thewallmagazine.ru/renewable-energy>*

3. *Окорочков Р. В. Модели государственного и рыночного управления электроэнергетической отраслью [Электронный ресурс] / Р. В. Окорочков // Вестник ИГЭУ» – 2006. – №1. – С. 1-3 – Режим доступа : http://ispu.ru/files/str._52-54_1.pdf*

4. *Хант С. Конкуренция и выбор в электроэнергетике / С. Хант, Г. Шамтлуорт. – Лондон : National Economic Research Associates, 2010. – 256 с.*

5. *Kuhule G. Stromschlag. Die Liberalisierung des deutschen Strommarkets. – F./M.: Fisher Verlag, 2005. – 126 s.*